

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri din țară și străinătate

ZIARUL ZILNIC :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 18 cor., pe jumăt. de an 10 cor., pe un sfert de an 6 cor. Pe o lună 2.40 C.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA BUDAPESTA, VII, ILKA-UTCA NRUL 36. :: TELEFON: 47-82. MANUSCRISE NU SE ÎNAPŢOIAZA

ZIARUL POPORAL :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 7 cor., pe jumăt. de an 3.50 cor. Pentru America pe un an 3 dolari.

Cazul Dr. Dumba

Luptele pe câmpul de război urmează paralel cu luptele în lumea diplomatică. Și pe terenul diplomatic se semnalează victorii și înfrângeri. De data aceasta avem o afacere penibilă survenită ambasadorului monarhiei la Washington, dr. Dumba — și urmarea va fi că acesta va fi rechemat dela postul său.

În numărul de ieri, al ziarului nostru am relatat pe scurt la ce se reduce cazul dr. Dumba, și nota de protestare a Statelor Unite remisă ministrului de externe austro-ungar. Cum cazul acesta e foarte interesant, mai ales că dr. Dumba este român macedonean — revenim acum cu amănunte complete.

Precum se știe viețuiesc în Statele Unite foarte mulți supuși austro-ungari, emigrați acolo, lucrători, ingineri, funcționari. O mare parte din ei sînt ocupați în fabricile de muniții, din Statele Unite, cari efectuează acum muniții pentru dușmanii puterilor centrale. Dăunând, s'a arătat în mod semi-oficios de către ziarele guvernamentale din Viena și Budapesta, că o asemenea activitate a supușilor austro-ungari în America de a efectua unelte omorătoare cari vor fi îndreptate contra conaționalilor lor — poate fi considerată, după legile noastre penale militare, ca o crimă contra intereselor monarhiei în război — și pedepsită cu 10 până la 20 ani închisoare, sau chiar cu moartea. Pe temeiul acestei interpretări, prim redactorul dela ziarul unguresc »Szabadsag« care apare la New-York a conceput un plan, pentru a provoca o grevă respectiv răscoală a lucrătorilor, inginerilor, etc., din fabricile de muniții americane, ceea ce ar avea de urmare paralizarea efectuării de muniții în America în folosul Ententei. Consulul general austro-ungar la New-York, v. Ruber a discutat această propunere cu redactorul în chestiune, și a cerut un memoriu în privința aceasta, care memoriu a fost remis cu o scrisoare de recomandare ministrului de externe austro-ungar de către ambasadorul dr. Dumba.

Documentele acestea, dr. Dumba le-a încredințat spre transmitere unui ziarist american, de origină engleză, dr. Archibald, cunoscut și de dr. Dumba și de ministrul de externe austro-ungar, care ziarist se pregătea tocmai să plece spre Berlin și Viena. Se vede însă că gazetarul acesta de origină engleză la care a biruit sentimentul național englez, a voit să facă mai curând un serviciu guvernului englez, decât celui austro-ungar și așa el a trădat autorităților engleze secretul misiunii sale.

În portul englez »Falmouth« vaporul Rotterdam pe care călătoria dr. Archibald, a fost oprit, ofițerii englezi au percheziționat pe ziaristul american și i-au confiscat actele și scrisoarea d-rului Dumba.

În scrisoarea aceasta, dr. Dumba spunea între altele: »Am impresia că vom putea împiedica pe luni de zile efectuarea de muniții în localitatea industrială Bethlehem și în regiunile de Vest. Și chiar dacă n'ar izbucni greve, e probabil că sub presiunea crizei să obținem condițiuni de muncă mai favorabile pentru sărmanii noștri concețâteni oprimați, cari lucrează ca niște sclavi albi, 12 ore pe zi și șapte zile pe săptămână, devenind tuberculoși

Scrisoarea și actele confiscate de ofițerii englezi, au fost remise guvernului american, care vede acum în procederea ambasadorului austro-ungar dr. Dumba o conspirație contra industriei legale a Statelor Unite și de aceea cere

rechemarea d-rului Dumba.

Din nota conciliantă a guvernului american reiese că relațiile între Statele Unite și monarhia austro-ungară nu vor suferi o schimbare în rău, prin acest incident, care se va aplană prin părăsirea postului de ambasador la Washington de către dr. Dumba.

Fapt e că în cazul de față, dr. Dumba a lucrat din imboldul unei griji patriotice, făcând încercarea să împiedice pentru o vreme mai lungă fabricarea de muniții în Statele Unite, care fabricare se face acum exclusiv pentru puterile Ententei.

Presă oficioasă din monarhie aduce elogii doctorului Dumba, de origina română, relevând calitățile lui de om de inimă și democrat, care și în cazul de față a lucrat în interesul muncitorimei austro-ungare emigrate în America, ca să amelioreze traiul lor și munca lor grea și prost plătită.

Trupele aliate cuceresc orașul Slonim din Litvania

Dela cartierul de presă, 17 Septembrie. — În Galiția de răsărit și în Volinia s'au prăbușit toate atacurile rusești în focurile artileriei noastre.

În Litvania, trupele aliate au cucerit azi importantul oraș Slonim.

În ofensiva lor de pe frontul Siretului, rușii s'au folosit de tactica ce-au mai întrebuințat-o în Carpați, atacând mereu coloane noi de atac contra pozițiilor noastre. Și ieri, rușii au re-

petat asalturile lor vehemente în Galiția, pe Nistru și Volinia, — dar n'au obținut nici un rezultat. Trupele aliate nu numai că au respins atacurile rusești, dar au dat îndărăt pe ruși din pozițiile lor.

Pe frontul bucovinean, urmează un viu duel de artilerie. Tunurile noastre grele au nimerit în depozitul de muniții rusești, de lângă Boian, făcând să explodeze.

Ruperea tratatelor româno-bulgare

București, 17 Septembrie. — Ziarele de aici se ocupă azi de încordarea relațiilor româno-bulgare. După încheierea acordului cu Turcia, guvernul din Scia s'a arătat dispus să reînceapă tratativele cu România. Guvernul român a răspuns invitației guvernului bulgar, trimițând la Sofia, pe ministrul român d. Derussi, care imediat ce a sosit acolo, s'a și pus în legătură cu d. Radoslavoffi, spre a afla modul cum întrevide Bulgaria, posibilitatea înțelgerii româno-bulgare. Dar la a treia întvedere, când d. Derussi primise tocmai noi instrucțiuni dela guvernul român, — d. Radoslavoff a declarat că prea târziu vin acum propunerile române pentru un acord cu Bulgaria.

Incheind acordul cu Turcia, Bulgaria a ară-

tat suficient cări îi sunt interesele vitale. D. Radoslavoff ar fi declarat d-lui Derussi — după ziarul »Dreptatea« — că s'ar cuveni »ca România și Bulgaria cari până acum au stat neutrale, să nu pornească în război numai pe simpatie, ceea ce ar fi în contradicție cu principiul unei politici reale. În nici un stat, simpatiile pentru Rusia nu sînt mai adânci ca la poporul bulgar, și cu toate acestea, interesele i-au impus Bulgariei să se ducă cu puterile centrale. De aceea Bulgaria nu voiește numai rezolvarea chestiunii Dobrogei, ci voiește totodată ca România să știe, că Bulgaria așteptând dela Austro-Germania rezolvarea intereselor sale, ar considera o lovitură a României contra puterilor centrale și ca o lovitură contra Bulgariei.

Prețul unui exemplar 6 fileri.

DIN ROMÂNIA

Rolul Germaniei și Austro-Ungariei în importul de mărfuri în România

Ca să se vadă ce importanță mare pentru viața economică a României, au legăturile prietenești între statul român și puterile centrale, dăm după ziarul guvernamental „Viitorul” (31 Aug. st. v.) datele de mai jos care arată câte mărfuri importă România din Germania și Austro-Ungaria:

De la declararea războiului european încoace atât exportul cât și importul român de mărfuri a scăzut în mod considerabil. Cea mai nouă statistică asupra importului român este din 1912, din care vom da amănunțele ce urmează.

Primul loc în importul de mărfuri îl ocupă Germania cu 331.000 tone în valoare de 420 milioane lei în cifră rotundă. În al doilea rând vin Austro-Ungaria cu 219.000 tone în valoare de aproape 139 milioane, și Anglia cu 250.000 tone, în valoare de 88 milioane lei.

Importul din celelalte țări este foarte redus, căci cade brusc la zecimi de mii de tone, față cu cele trei dintâi.

Așa de pildă, Franța intră în importul nostru cu 18.000 tone, în valoare de 39 milioane lei; Rusia cu aproape 23.000 tone, în valoare de 37 milioane lei; Belgia cu 39.000 tone, în valoare de 20 milioane lei; Italia cu 58.000 tone, în valoare de 16 jum. milioane lei.

De aci încolo scăderea este și mai mare. Turcia deși intră în import cu 61 mii tone, valoarea mărfurilor sale însă nu atinge cifra de 15 milioane lei. Statele Unite cu 12.000 tone, în valoare de aproape 13 milioane lei; Elveția cu 1600 tone, în valoare de 11 milioane lei; Olanda cu 21.000 tone, în val. de 5 milioane jum. lei; Grecia cu 12 mii tone în val. de 2 milioane lei; Bulgaria cu aproape 25 mii tone în valoare de două milioane lei.

La urmă de tot vin Spania, Norvegia, Serbia, Suedia, Egiptul cu mărfuri a căror valoare variază de 6—300 mii lei.

Germania, care ocupă locul întâi în rangul de importanță, prinde din valoarea importului mai mult de cât o treime iar împreună cu Austro-Ungaria și Anglia trimite României aproape trei sferturi din totalul importului român, atât cantitativ cât și ca valoare.

Din punctul de vedere al valorilor pentru mărfurile „animale și produse animale” îl ocupă Germania. Din Germania se importă pentru valori mai mari, lână, păruri și lucrări din aceste materii, piei și obiecte de piele, mătasă și lucrări de mătasă, precum și cea mai mare cantitate din mărfurile ce intră în categoria numită „blănuri”.

Austro-Ungaria ocupă locul al doilea. Categoriile de mărfuri importate sunt: lână, păr și lucrări din aceste materii; piei și obiecte din piele; mătasă și lucrări de mătasă, animale vii.

În produsele solului, subsolului și combinate, locul de frunte la import îl ocupă Germania, Austro-Ungaria, Anglia, Franța, Italia, Rusia, Belgia, Statele Unite, Turcia.

La produsele solului, primul loc îl ocupă Austro-Ungaria, în plus cu 19 milioane jumătate față de anul anterior; apoi vin Anglia, în plus cu două milioane jumătate; Germania în creștere cu trei milioane; Italia în plus cu peste șapte milioane, etc.

La produse ale subsolului, primul loc îl ocupă Germania, cu o creștere de 31 jumătate milioane; apoi Austro-Ungaria și în urmă celelalte țări mai importante cu metale, lucrări de metale, produse miniere, sticlărie, etc.

La produse combinate primul loc îl ocupă tot Germania, cu peste jumătate din valoarea totală a mărfurilor importate și în plus cu aproape 21 milioane față de anul anterior. Apoi în al doilea rând vine Austro-Ungaria, în minus cu

10 milioane față de anul anterior; Franța în plus cu peste două milioane; Anglia, Statele Unite, Belgia, Elveția. Din aceste țări se importă mașini (de peste 37 milioane lei din Germania, vehicule, explozive, produse chimice și medicamente, culori și lacuri, ceasornicărie, parfumerie, etc.

Exportul cerealelor va fi reluat în curînd la Palanca

Din Palanca se anunță că s'a prezentat d-nului Popovici, șeful gării Palanca, o comisie mixtă austro-ungară, condusă de șeful gării Ghimeș, pentru dirijarea vagoanelor.

Comisia a comunicat că săptămâna viitoare va da vagoane suficiente la Ghimeș pentru exportul cerealelor.

MERSUL RĂZBOIULUI

Importantul oraș Pinsk cucerit de germani

Atacurile rusești în Galiția nu mai au succes. — Trupele austro-ungare smulg dela ruși satul Cebrow și fac 1900 prizonieri. — Germanii înaintează spre orașul Jacobstadt și continuă să impresoare Vilna. — O mișcare de înconjurare a Italienilor zădărnicită. — Ce se discută în parlamentul englez. — Frământările din Balcani. — Situația la Dardanele.

Marele succes al zilei de 16 Septembrie — este cel comunicat de raportul german: Cucerirea de către armata mareșalului Mackensen — al importantului oraș Pinsk.

Biruința această germană deschide și noi perspective, dar și dă interesante lămuriri asupra strategiei germane. De la capăt trebuie constatat că dela cetatea Brest-Litovsk până la orașul Pinsk — era de străbătut un drum de peste 200 kilometri. Ei bine, drumul acesta mare, l'au parcurs armatele aliate în timp de două săptămâni deși au avut de întâmpinat zi de zi lupte grele și joncării dela căile ferate au și părăsit orașul. Paginea — este foarte dificil, plin cu mlaștini.

Dacă armatele centrale pot străbate 200 kilometri în două săptămâni, și în condițiuni grele — îți dai de abia seamă de ce rușii se grăbesc să părăsească și să evacueze orașe situate la 350 kilometri depărtare de câmpul de război — asta fiind ei contează că în două trei săptămâni germanii neputând fi opriti în mersul lor înainte vor ajunge de sigur și până la Kiev, și cu un așa marș fulgător german, — nu mai apare o imposibilitate și cucerirea orașului Petersburg de către germani.

După o știre din Stockholm, ziarele rusești din Moscova vorbesc chiar de eventualitatea unei cedări din partea rușilor a orașului Kiev. Funcționarii dela căile ferate au și părăsit orașul. Pania e mare la Kiev. Din cauza lipsei de hârtie în Rusia, ziarele apar în format foarte mic. Școlile sînt închise. Și orașul Dunaburg e cu totul evacuat de ruși. Orașul e pustiu.

Parlamentul rus a fost închis printr'un ucaz al țarului. Duma se va întruni iară în luna Noiembrie.

În Basarabia, rușii lucrează cu mare zel la lucrările de fortificații. De aceia trupele rusești opun o rezistență atât de acerbă pe frontul basarabean, fiindcă aceste lucrări de întărire a Basarabiei nu-s încă terminate.

Cele două cetăți din Basarabia, Holm și Amnecz-Potolsk au fost extraordinar de întărite.

În Galiția, contra-atacurile rusești chiar dacă continuă — nu mai aduc rezultate vizibile pentru ruși — de asta s'au îngrijit trupele aliate, în schimb însă perd și acolo rușii și teren și oameni. Satul Cebrow care a fost smuls dela ruși, a adus și 2000 de prizonieri. La nord, germanii ajungînd la Lievenhof, stau numai la 25 kilometri depărtare de importantul nod de linii ferate Jacobstadt. Prin cucerirea localității Podbrodzie, situat la 50 kilometri la nord-est de Vilna, forțele rusești dela Vilna, sînt amenințate de impresurare.

Dăm acum textul comunicatelor oficiale dela 16 Septembrie:

Toate încercările rușilor de a zdruncina frontul nostru galițian, au rămas fără succes. Eri, dușmanul și-a îndreptat atacurile lui principale contra frontului nostru dela Stripa centrală, cu o mare risipă de munițiuni. A fost respins pretutindeni, și la aceasta au participat și trupele noastre dela capul de pod Buczacz și din regiunea la sud de Zalosse, prin atacuri de flanc. La luarea cu asalt al satului Cebrow, situat la 20 kilometri la sud de Zalosse, am luat dela dușman 11 ofițeri și 1900 soldați plus 3 mitralieze.

În Volinia trupele noastre au respins numeroase atacuri. La Novo Alexiniec, în lupte de corp la corp, rușii au fost scoși din tranșeele regimentului 85 de inf. La Novo Porzaiev i-a reușit dușmanului a'altăeri să treacă în unele puncte pe malul de vest al râului Ikva. Eri a fost gonit în toate părțile îndărăt pe malul de răsărit, și a îndurat mari pierderi prin jocul în flanc al artileriei noastre.

Pe lângă regimentul 32 de infanterie s'au distins la aceste victorii și batalionul 29 de vițători și regimentul 2 de gîtași din Linz.

Höfer, mareșal locot.

Comunicatul german sună:

Armata lui Hindenburg în lupte victorioase a înaintat pe malul stîng al râului Duna în direcția spre Jacobstadt. La Lievenhof, rușii au fost goniti pe malul de răsărit. La nord și la nord-est de Vilna, atacul nostru e în progres.

